

POSTANOWIENIE

Dnia 23 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki

w sprawie obwinionego sędziego Sądu Apelacyjnego we W. X.Y., na posiedzeniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 23 października 2024 r. w kwestii zawieszenia postępowania

na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 334 z późn. zm. - dalej powoływana jako: u.s.p.)

postanowił:

zawiesić postępowanie o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej przeciwko sędziemu Sądu Apelacyjnego we W. X.Y.. do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, prowadzonego pod sygn. akt I ZI 67/23, tj. co do czynu odpowiadającego czynowi zarzucanemu we wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych wniósł o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej przeciwko sędziemu Sądu Apelacyjnego we W. X.Y.. obwinionemu o to, że: w nocy na 17 października 2021 r. we W., znajdując się stanie po użyciu alkoholu wywołał awanturę domową, po czym w trakcie interwencji funkcjonariuszy Policji, używając wulgarnego określenia znieważył sierżanta sztabowego A. T. podczas i w związku z wykonywaniem przez niego

obowiązków służbowych, przez co wyczerpując znamiona przestępstwa z art. 226 § 1 k.k. uchybił godności urzędu oraz naruszył zasady etyki zawodowej, określone w § 2 i 16 uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie uchwalenia zbioru zasad etyki zawodowej sędziów i asesorów sądowych, to jest o przewinienie dyscyplinarne z art. 107 § 1 pkt 5 u.s.p.

Postanowieniem z dnia 6 października 2022 r. Wydział Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej wszczął śledztwo o sygn. [...] w sprawie znieważenia funkcjonariusza Komisariatu Policji [...] we W. A. T., podczas i w związku z pełnieniem przez pokrzywdzonego obowiązków służbowych w trakcie prowadzonej interwencji w dniu 17 października 2021 roku we W., tj. o czyn z art. 226 § 1 k.k.

W dniu 4 października 2024 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) wpłynął wniosek o wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Apelacyjnego we W. X.Y.. za to, że: w dniu 17 października 2021 roku we W., używając wulgarnego określenia znieważył funkcjonariusza Komisariatu Policji [...] we W. A. T., podczas i w związku z pełnieniem przez pokrzywdzonego obowiązków służbowych w trakcie prowadzonej interwencji, tj. o czyn z art. 226 § 1 k.k. Powyższy został zarejestrowany pod sygn. akt I ZI 67/23.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postępowanie dyscyplinarne należało zawiesić do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego Sądu Apelacyjnego we W. X.Y.. do odpowiedzialności karnej o sygn. akt I ZI 67/23.

Zgodnie z art. 22 § 1 k.p.k., mającym zastosowanie na gruncie niniejszego postępowania mocą art. 128 u.s.p., jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, a w szczególności, jeżeli nie można ująć oskarżonego albo nie może on brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody. Ustawodawca nie sprecyzował zawartego w powyższym przepisie sformułowania „długotrwała przeszkoda”, gdyż określił jedynie istotę instytucji zawieszenia, tworząc tym samym katalog otwartych przyczyn

warunkujących możliwość skorzystania z tej konstrukcji, który może być co do zasady uzupełniany - zarówno to na zasadzie analogii, jak i przez odwołanie do innych przepisów Kodeksu postępowania karnego oraz innych aktów prawnych.

W ocenie Sądu Najwyższego konstrukcja czynu zarzuconemu obwinionemu we wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej powoduje, iż zachodzi konieczność uprzedniego rozstrzygnięcia, czy zachowanie sędziego Sądu Apelacyjnego we W. X.Y.. wyczerpuje znamiona przestępstwa, co determinuje kwestię karalności deliktu dyscyplinarnego.

Wskazać bowiem należy, iż w przedmiocie popełnienia przez sędziego Sądu Apelacyjnego we W. X.Y.. tego samego czynu o znamionach przestępstwa z art. 226 § 1 k.k. aktualnie prowadzone są dwa postępowania, tj. dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej (prowadzone pod sygn. akt I ZSK 4/23) oraz w przedmiocie wyrażenia zgody na uchylenie immunitetu formalnego o sygn. akt I ZI 67/23.

Wobec zbieżności zarzutu popełnienia przez sędziego Sądu Apelacyjnego we W. X.Y.. deliktu dyscyplinarnego z zarzutem toczącego się postępowania w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, zachodzi tożsamość podmiotowo-przedmiotowa czynu. W takiej sytuacji zasadnym jest zatem stwierdzenie, że w niniejszej sprawie podstawą do zawieszenia postępowania, zawierającą się w niedookreślonym katalogu przyczyn z art 22 § 1 k.p.k., jest toczące się postępowanie o uchylenie immunitetu formalnego za tożsamy czyn.

Jeśli natomiast przedmiotem rozpoznania w postępowaniu zarówno karnym, jak i dyscyplinarnym jest kwestia odpowiedzialności sędziego za ten sam czyn zabroniony, traktowany odpowiednio jako przewinienie dyscyplinarne lub jako przestępstwo, to - zgodnie z normą wynikającą z art. 42 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm. – dalej powoływana jako Konstytucja RP) i art. 5 § 1 k.p.k. - osobę, na której ciąży zarzut popełnienia przestępstwa, uważa się za niewinną dopóki wina tej osoby nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu.

Wspomniany art. 42 ust. 3 Konstytucji RP wyraża zasadę wyłączności określonego rodzaju postępowania w uchyleniu zasady domniemania niewinności. Tym samym niedopuszczalne jest samodzielne ustalenie przesłanki popełnienia przestępstwa w innych postępowaniach niż właściwe do tego postępowanie karne. Jak wskazuje się w judykaturze „jeśli przedmiotem toczących się równocześnie postępowań - dyscyplinarnego i karnego, jest odpowiedzialność sędziego związana z zarzutem popełnienia tego samego czynu o znamionach przestępstwa, to orzeczeniem obalającym domniemanie niewinności jest wyrok wydany w postępowaniu karnym. Brak takiego wyroku może stanowić przeszkodę uniemożliwiającą kontynuowanie postępowania dyscyplinarnego, jeżeli zarzuconym przewinieniem jest wyłącznie czyn objęty oskarżeniem w postępowaniu karnym (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2003 r., SNO 73/03, LEX nr 471884).

Powołać w tym miejscu należy nadto orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym wskazuje się, że wypowiedź organu władzy publicznej stwierdzająca popełnienie przestępstwa narusza domniemanie niewinności gwarantowane art. 6 ust. 2 Europejskiej Konwencji, o ile następuje ona poza odpowiednim w tym zakresie postępowaniem karnym (wyroki: z dnia 21 marca 2000 roku w sprawie Asan Rushiti v. Austria, skarga nr 28389/95; z dnia 26 marca 2002 roku w sprawie Butkevičius v. Litwa, skarga nr 48297/99; z dnia 18 lipca 2006 roku w sprawie Jakumas v. Litwa, skarga nr 6924/02).

Jednocześnie zwrócić należy uwagę, iż art. 120 § 1 u.s.p. stanowi, iż po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego przeciwko sędziemu, sąd lub prokurator przesyła akta sprawy właściwemu rzecznikowi dyscyplinarnemu. Z treści powyższego przepisu można zatem wnosić, że właściwym rozwiązaniem procesowym jest rozstrzygnięcie w pierwszej kolejności sprawy o przestępstwo, a następnie sprawy o delikt dyscyplinarny. Wskazuje on bowiem jasno na obowiązek przesłania akt sprawy karnej po jej prawomocnym zakończeniu, a oczywiste jest, że przesłanie takie ma służyć ich wykorzystaniu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że w takiej sytuacji postępowanie dyscyplinarne powinno zostać zawieszone do momentu zakończenia postępowania karnego, jeśli istnieje uzasadnienie wynikające z efektywności i ekonomiki procesowej, chyba że

wystarczające jest zarządzenie przerwy lub odroczenie rozprawy (zob. uchwałę Sądu Najwyższego (7) z 28 września 2006 r., I KZP 8/06, LEX nr 193136).

Należy jednocześnie podkreślić, że słusznie w uzasadnieniu tej uchwały zaznaczono, że organem właściwym do stwierdzenia tego, czy dany czyn stanowi przestępstwo czy też nie, jest sąd karny, gdyż tylko ten sąd jest umocowany do wydania orzeczenia podważającego zasadę domniemania niewinności. W tym kontekście należy stwierdzić, że skoro do stwierdzenia, że czyn stanowi przestępstwo umocowany jest wyłącznie sąd karny, tym bardziej oczekiwanie na jego rozstrzygnięcie jest uzasadnione. Oczywiście jest bowiem, że taka okoliczność jest doniosła z punktu widzenia rozstrzygnięcia o delikcie dyscyplinarnym, zarówno w płaszczyźnie winy, jak i kary.

Ustalenie zatem, że przewinienie dyscyplinarne zawiera znamiona przestępstwa musi być natomiast oparte na prawomocnym wyroku skazującym za przestępstwo, którego znamiona są zawarte w zarzucanym przewinieniu dyscyplinarnym. Kontynuowanie procedowania w niniejszej sprawie dyscyplinarnej i niewstrzymanie wydania rozstrzygnięcia może natomiast prowadzić do naruszenia konstytucyjnej zasady domniemania niewinności oraz braku spójności wymiaru sprawiedliwości, tj. rozbieżności w zakresie rozstrzygnięcia o winie co do tego samego czynu tej samej osoby. Nadto, wobec faktu, iż postępowanie karne i dyscyplinarne mogą być prowadzone równolegle, prowadzi to do jednoczesnego dublowania się postępowania dowodowego w sprawie karnej i dyscyplinarnej.

W sytuacji zatem, gdy popełnienie przestępstwa stanowi przesłankę pozytywną lub negatywną do wydania przez organ określonego rozstrzygnięcia, to bez prawomocnego wyroku sądu karnego organ ten nie może samodzielnie ustalić tego faktu, co nie uchybia określonej w art. 8 k.p.k. zasadzie samodzielności jurysdykcyjnej sądu, zgodnie z którą postępowanie dyscyplinarne toczy się niezależnie od postępowania karnego o ten sam czyn. Powyższe nie oznacza bowiem, że w każdym wypadku postępowanie karne pozostaje bez wpływu na tok postępowania dyscyplinarnego, jako że „współcześnie nie istnieją systemy prawne, w których samodzielność jurysdykcyjna sądu w ogóle nie byłaby ograniczona”, a za jej ograniczeniem przemawiają m.in. jednolitość orzecznictwa, sprawiedliwość

rozstrzygnięć, pewność porządku prawnego, gwarancje procesowe uczestników postępowania oraz ekonomia procesowa (zob. uchwała Sądu Najwyższego (7) z 28 września 2006 r., I KZP 8/06, LEX nr 193136).

Konieczność oczekiwania na prawomocne zakończenia postępowania immunitetowego stanowi tym samym długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą prowadzenie postępowania dyscyplinarnego w rozumieniu art. 22 § 1 k.p.k., skutkując jego zawieszeniem do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego Sądu Apelacyjnego we W. X.Y.. do odpowiedzialności karnej.

Ubocznie należy zaznaczyć, że zawieszenie postępowania w sprawie o delikt dyscyplinarny sędziego z powodu na oczekiwanie na prawomocne zakończenie sprawy immunitetowej nie stanowi zagrożenia z punktu widzenia upływu okresu przedawnienia, ze względu na treść art. 108 § 5 u.s.p. Zgodnie z tym przepisem przedawnienie dyscyplinarne nie biegnie w czasie postępowania dyscyplinarnego, począwszy od dnia złożenia wniosku do sądu dyscyplinarnego do dnia prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego.

[M. T.]

[ał]